

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور

۴۲. خانواده، زنان و کودکان

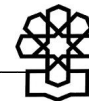
معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات فرهنگی

کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۵۲۵۸
آذرماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	ملاحظات روشی
۳.....	مجموع اعتبارات حوزه زنان و خانواده
۱۱.....	جمع بندی و نتیجه گیری
۱۲.....	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۴۲. خانواده، زنان و کودکان

چکیده

- کل بودجه اختصاص یافته به حوزه زنان و خانواده با تعریف خاص ۴ هزار و ۶۳۶ میلیارد تومان است که نسبت به سال گذشته ۱۴/۳۸ درصد رشد داشته است.

- فرابخشی بودن حوزه زنان باعث شده است که ۸۹ درصد اعتبارات این حوزه در میان سایر دستگاهها پراکنده باشد.

- دو دستگاه سیاستگذار حوزه زنان که به عنوان دستگاههای اصلی این حوزه شناخته می‌شوند معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری و شورای فرهنگی - اجتماعی زنان است. این دو دستگاه کمتر از ۱ درصد اعتبارات را در اختیار دارند که با جایگاه ستادی آنها مناسب است. اما این دو دستگاه درخصوص نحوه هزینه‌کرد ۹۹ درصد بقیه اعتبارات نقش تأثیرگذاری ندارند.

- اعتبارات در میان سه حوزه خانواده، زنان و کودکان به نحو متناسبی توزیع نمی‌شود. علت اصلی این مسئله تجمع نهادها و دستگاههای فعال در یک حوزه است بنابراین ۶۸ درصد اعتبارات در حوزه خانواده و ۴ درصد در حوزه زنان و ۱۷ درصد در حوزه کودکان هزینه می‌شود. ۱۱ درصد نیز در حوزه آموزش در دانشگاههای تک‌جنسیتی هزینه می‌شود.

- حوزه کودک در لایحه بودجه با رشد ۲۵ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ بیشترین میزان رشد اعتبارات و زنان با ۱۳ درصد کمترین میزان رشد اعتبارات را داراست.

- ۹۵ درصد از اعتبارات ۲ هزار و ۵۳۹ میلیارد تومانی حوزه خانواده ذیل عنوان حمایتی هزینه می‌شود. ۴ درصد معادل ۱۵۴ میلیارد تومان در حوزه خانواده صرف برنامه‌های آموزشی و فرهنگی و ۱۰ میلیارد تومان نیز صرف سیاستگذاری و برنامه‌ریزی در این حوزه می‌شود که به نسبت اعتبار قابل توجهی است.

- کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی دو سازمان در حوزه حمایت از خانواده بوده و ۸۶ درصد اعتبارات حوزه خانواده به این دو دستگاه اختصاص داده می‌شود.

- در حوزه زنان در مجموع اعتباری معادل ۱۷۲ میلیارد تومان اختصاص داده شده است. که نسبت به سال گذشته دارای رشد ۱۳ درصدی بوده و ۶۰ درصد آن در اختیار سازمان بهزیستی است. تغییرات

بودجه‌ای در حوزه زنان نشان می‌دهد که سمت‌وسوی اعتبارات از حوزه‌های آموزشی و سیاستگذاری به سمت حمایتی تغییر کرده است.

- در حوزه کودک نیز کمیته امداد و سازمان بهزیستی در مجموع ۶۶ درصد از بودجه ۶۸۷ میلیاردی را به خود اختصاص داده‌اند.

ملاحظات روشی

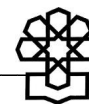
۱. تعریف حوزه زنان و خانواده

در این گزارش منظور از اعتبارات حوزه خانواده، زنان و کودکان، اعتباراتی است که به‌صورت مستقیم و با یکی از این عناوین به این بخش پرداخت می‌شود. از همین‌رو اعتبارات مربوط به سلامت و تأمین اجتماعی و یا اعتبارات حوزه آموزش در دانشگاه‌های غیرجنسیتی به‌عنوان اعتبارات این حوزه در نظر گرفته نشده است.

بنابراین برای بررسی بودجه اختصاص یافته به این حوزه نهادهایی که مستقیماً در این زمینه کار می‌کنند و سازمان‌هایی که در بخشی از حوزه وظایف خود خانواده‌ها و زنان با شرایط خاص را تحت پوشش خود قرار می‌دهند و مراکز آموزشی که مخاطب آنها زنان و دختران جامعه می‌باشند را مورد بررسی قرار داده است. شایان ذکر است که بودجه اختصاص یافته به کودکان نیز در این بخش بررسی می‌شود. اما از آنجایی که موضوع زنان و خانواده یک موضوع فرابخشی است در سازمان‌های مختلف برنامه‌های حوزه زنان و خانواده و کودکان دیده می‌شود و تفکیک آنها برای محاسبه بودجه اختصاص یافته بسیار مشکل و در برخی موارد انجام نشدنی است. در نتیجه در این گزارش بودجه اختصاص یافته در دانشگاه‌های علوم پزشکی به بخش سلامت زنان و خانواده و همچنین بودجه‌های اختصاص یافته وزارت آموزش و پرورش به آموزش کودکان و نوجوانان دیده نشده است.

۲. تفکیک زنان از خانواده

حوزه زنان و خانواده با معیار به‌کاربردن عنوان زنان یا خانواده در برنامه‌ها و فعالیت‌های مرتبط از یکدیگر تفکیک شده است. در واقع بررسی و تحلیل مضمون و عنوان شکلی برنامه‌های این حوزه امکان تفکیک میان دو حوزه را میسر می‌سازد. علت این تفکیک تفاوت جهت‌گیری‌های برنامه‌ها و فعالیت‌های این دو حوزه است. حتی در مواردی نوعی تضاد پنهان میان دو حوزه زنان و خانواده نیز وجود دارد. از همین‌رو بررسی اعتبارات آنها به‌صورت مشترک فاقد معناست. به‌عبارت دیگر در این گزارش به مواردی پرداخته شده است که حاوی برنامه‌های مرتبط با زنان و خانواده است و در این برنامه‌ها صرفاً مواردی احصا شده است که در فعالیت تعریف شده (شرح داده شده) دقیقاً عنوان زنان یا

خانواده به کار رفته است. مثلاً برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار در بهزیستی کاملاً متفاوت از کمیته امداد است به گونه‌ای که در این گزارش این برنامه در کمیته امداد در بخش خانواده بررسی شده و در سازمان بهزیستی در بخش زنان دیده شده است.

۳. تفکیک انواع دستگاه‌ها

در حوزه خانواده، زنان و کودک، دستگاه‌های مختلفی فعالیت می‌کنند که در سه دسته زیر تقسیم‌بندی شده است:

دستگاه‌های اصلی: در این نوع تقسیم‌بندی ۲ دستگاه اصلی وجود دارد که شامل معاونت امور زنان ریاست جمهوری و شورای فرهنگی و اجتماعی زنان است.

دستگاه‌های آموزشی: ۱۰ دستگاه آموزشی وجود دارد که شامل دانشگاه‌های خواران و شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواران است.

دستگاه‌های با برنامه‌های مرتبط: ۲۰ دستگاه دیگر وجود دارند که در بخشی از شرح وظایف خود بودجه‌هایی را به زنان و کودکان و خانواده اختصاص داده‌اند.

مجموع اعتبارات حوزه زنان و خانواده

۱. توزیع اعتبارات براساس موضوع فعالیت

کل بودجه اختصاص یافته به حوزه زنان و خانواده با تعریف فوق ۳۹,۶۹۷,۲۰۰ ریال معادل ۳ هزار و ۹۶۹ میلیارد تومان است. که نسبت به سال گذشته ۱۴/۲۰ درصد رشد داشته است. این اعتبار از حیث موضوع فعالیت دستگاه‌ها براساس جدول ۱ توزیع شده است:

جدول ۱. درصد رشد و مجموع اعتبارات دستگاه‌های حوزه خانواده.

(میلیون ریال)

زنان و کودک براساس موضوع فعالیت

درصد رشد	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه ۱۳۹۶	مجموع اعتبارات در قانون بودجه ۱۳۹۵	تعداد دستگاه‌ها	
۱۷/۹۶	۱۶۸,۶۹۳	۱۴۳,۰۰۲	۲	دستگاه‌های سیاستگذار و برنامه‌ریز
۶/۵۶	۳,۹۳۷,۱۶۱	۳,۶۹۴,۶۱۶	۱۰	دستگاه‌های آموزشی
۱۵/۱۲	۳۵,۵۹۰,۳۴۶	۳۰,۲۰۹,۵۱۳	۲۰	سایر دستگاه‌ها
۱۴/۲۰	۳۹,۶۹۷,۲۰۰	۳۴,۰۴۷,۱۳۱	۳۲	جمع کل

فرابخشی بودن حوزه زنان و خانواده باعث شده است که ۸۹ درصد اعتبارات این حوزه در میان سایر دستگاه‌ها پراکنده باشد. به این ترتیب تنها ۱۰ درصد از اعتبارات این حوزه در میان دستگاه‌های

آموزشی و سیاستگذار توزیع می‌شود. دو دستگاه سیاستگذار حوزه زنان که به‌عنوان دستگاه‌های اصلی این حوزه شناخته می‌شوند یعنی معاونت امور زنان و خانواده و شورای فرهنگی اجتماعی زنان کمتر از ۱ درصد اعتبارات را در اختیار دارند که البته با جایگاه ستادی آنها متناسب است. هر چند درخصوص نحوه هزینه‌کرد ۹۹ درصد اعتبارات این حوزه نقش مؤثری ندارند.

۲. توزیع اعتبارات بر اساس حوزه فعالیت

اعتبارات در میان سه حوزه خانواده، زنان و کودکان به نحو متناسبی توزیع نمی‌شود علت اصلی این مسئله تعداد نهادها و دستگاه‌های فعال در این حوزه‌هاست. جدول ۲ وضعیت توزیع اعتبارات در میان این سه حوزه به همراه دستگاه‌های فعال در هر یک از آنها را نشان می‌دهد:

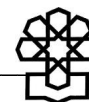
جدول ۲. توزیع اعتبارات دستگاه‌های حوزه خانواده، زنان و کودک براساس حوزه فعالیت

(میلیون ریال)

درصد رشد	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه ۱۳۹۶	مجموع اعتبارات در قانون بودجه ۱۳۹۵	تعداد دستگاه‌ها			
			سایر دستگاه‌ها	آموزشی	اصلی	
۲۱/۳	۲۷,۰۵۰,۸۷۱	۲۴,۰۸۷,۸۲۰	۱۴		۲	خانواده
۱۳/۶۰	۱,۷۲۷,۵۸۰	۱,۵۱۷,۱۶۲	۸		۱	زنان
۲۵	۶,۸۷۱,۲۶۶	۵,۴۸۲,۵۸۹	۶			کودکان
۶/۵۶	۳,۹۳۷,۱۶۱	۳,۶۹۴,۶۱۶		۱۰		دانشگاه‌های تک‌جنسیتی زنان
۴۱/۲۸	۱۱۰,۱۲۲	۷۷۹۴۴				سایر برنامه‌ها
۱۴/۳۹	۳۹,۶۹۷,۰۰۰	۳۴,۰۴۷,۱۳۱	جمع کل			

۶۸ درصد اعتبارات این حوزه ذیل عناوین خانواده هزینه می‌شود و ۱۴ دستگاه فعال در حوزه خانواده وجود دارد. ۴ درصد از اعتبارات در حوزه زنان و ۱۷ درصد به حوزه کودکان اختصاص یافته است. ۱۱ درصد اعتبارات هم صرف دانشگاه‌های تک‌جنسیتی زنان شده و در موضوع آموزش هزینه می‌شود.

حوزه کودک با رشد ۲۵ درصدی بیشترین میزان رشد اعتبار و زنان با رشد ۱۳ درصدی اعتبار کمترین میزان رشد را دارا هستند. در واقع در حالی که در حوزه خانواده اعتباری معادل ۲ هزار و ۷۰۰ میلیارد تومان اختصاص داده شده است. این رقم برای آموزش تک‌جنسیتی زنان ۳۹۳ میلیارد تومان و حوزه زنان ۱۷۲ میلیارد تومان و برای کودکان ۶۸۷ میلیارد تومان است.

۲-۱. اعتبارات حوزه خانواده

در حوزه خانواده در مجموع ۲۷,۰۵۰,۸۷۱ میلیون ریال معادل ۲ هزار و ۷۰۵ میلیارد تومان به دستگاه‌ها اختصاص داده شده است که نسبت به سال گذشته دارای رشد ۲۱/۳ درصدی می‌باشد. در این حوزه کمیته امداد امام خمینی (ره) بیشترین بودجه را داشته و سازمان بهزیستی با اختلاف بسیار بالایی در ردیف دوم قرار دارد. در واقع بر این اساس می‌توان گفت که بیشترین بودجه‌ای که در حوزه خانواده مصرف می‌شود مربوط به تأمین نیازهای اولیه است و این بودجه صرف نهادینه شدن پایگاه خانواده نشده است. و مؤید این مطلب بودجه اختصاص یافته به برنامه‌های ذیل این دو دستگاه است:

برنامه «تأمین کمک معیشت نیازمندان» در کمیته امداد امام خمینی با اختصاص بودجه ۱۴,۲۵۰ میلیارد ریال و «برنامه تأمین کمک معیشت نیازمندان» در سازمان بهزیستی با اختصاص بودجه ۴,۵۱۷ میلیارد ریال که همه در حوزه تأمین نیازهای اولیه است و با عنوان خانواده بیان شده است. شرح فعالیت‌ها ذیل همه این برنامه‌ها دارای عناوین خانواده است.

جدول ۳. اعتبارات دستگاه‌ها و برنامه‌های حوزه خانواده

(میلیون ریال)

ردیف	عنوان دستگاه	برنامه	بودجه کل برنامه	بودجه کل دستگاه (حوزه خانواده)
۱	کمیته امداد امام خمینی (ره)	۱۹۰۳۰۰۱۰۰۰- برنامه ارائه خدمات اجتماعی و فرهنگی به نیازمندان	۸۱۲,۰۰۰	۱۷,۶۲۲,۰۰۰
		۱۹۰۳۰۰۷۰۰۰- برنامه تأمین کمک معیشت نیازمندان	۱۴,۲۵۰,۰۰۰	
		۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰- برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۲,۵۶۰,۰۰۰	
۲	سازمان بهزیستی	۱۹۰۳۰۰۷۰۰۰- برنامه تأمین کمک معیشت نیازمندان	۴,۵۱۷,۰۰۰	۵,۷۶۴,۴۲۴
		۱۹۰۳۰۱۶۰۰۰- برنامه حمایت از سالمندان	۴,۰۰۰	
		۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰- برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۳۵۸,۰۰۰	
		۱۹۰۳۰۳۱۰۰۰- برنامه حمایت از آسیب‌دیدگان اجتماعی	۲۰۰,۰۰۰	
		۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰- برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۶۸۵,۴۲۴	
۳	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه	برنامه حمایت‌های فرهنگی و معیشتی از طلاب و روحانیون	۱,۲۸۰,۰۰۰	۱,۲۸۰,۰۰۰
۴	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	۱۹۰۱۰۰۱۰۰۰- برنامه آمادگی مقابله با حوادث و سوانح	۹۴۷,۴۳۸	۹۴۷,۴۳۸

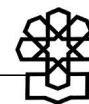
ردیف	عنوان دستگاه	برنامه	بودجه کل برنامه	بودجه کل دستگاه (حوزه خانواده)
۵	سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح	برنامه کمک به پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگان، وظیفه‌بگیران و مستمری‌بگیران لشکر	۵۸۳,۹۲۸	۵۸۳,۹۲۸
۶	سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران	برنامه ارائه خدمات فرهنگی عقیدتی حوزه دفاعی	۱۷۶,۷۷۰	۱۷۶,۷۷۰
۷	وزارت ورزش و جوانان	۱۷۰۳۰۲۹۰۰۰- برنامه حمایت و هدایت امور فرهنگی و تربیتی جوانان	۱۵۶,۰۵۴	۱۵۶,۰۵۴
۸	ستاد مبارزه با مواد مخدر	۱۹۰۳۰۰۳۰۰۰- برنامه پیشگیری از سوءمصرف مواد مخدر و روانگردان	۱۴۷,۴۰۰	۱۴۷,۴۰۰
۹	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰- برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان*	۱۰۵,۰۰۰	۱۴۵,۰۰۰
		۱۹۳۰۳۰۰۰۰- برنامه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی	۴۰,۰۰۰	
۱۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۱۷۰۱۰۱۹۰۰۰- برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی - دینی در دانشگاه‌ها	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۱۱	نهاد ریاست جمهوری - معاونت امور زنان و خانواده	برنامه راهبری و حمایت از تحکیم خانواده	۵۲,۰۰۰	۵۲,۰۰۰
۱۲	وزارت کشور	۱۰۰۲۰۱۸۰۰۰- برنامه رصد و کنترل آسیب‌های اجتماعی	۴۵,۰۰۰	۴۵,۰۰۰
۱۳	عقیدتی سیاسی وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته	برنامه ارائه خدمات فرهنگی عقیدتی حوزه دفاعی	۱۳,۷۱۱	۱۳,۷۱۱
۱۴	دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی - شورای فرهنگی، اجتماعی زنان	برنامه سیاستگذاری در امور زنان و تحکیم خانواده	۱۱,۳۰۴	۱۱,۳۰۴
۱۵	سازمان آموزش و پرورش استثنایی	۱۸۰۱۰۰۲۰۰۰- برنامه آموزش استثنایی	۵,۸۴۲	۵,۸۴۲
جمع			۲۷,۰۵۰,۸۷۱	۲۷,۰۵۰,۸۷۱

* در بودجه سال ۱۳۹۵ این برنامه با عنوان «برنامه توسعه رفاه معلولین (۱۹۰۳۰۱۲۰۰۰۰)» اعتبار دریافت می‌کرده است.

کمیته امداد و سازمان بهزیستی دو دستگاه اصلی حمایت از خانواده بوده و به تنهایی ۸۶ درصد بودجه ۲ هزار و ۷۰۰ میلیارد تومانی را به خود اختصاص داده‌اند. در واقع اعتبارات حوزه خانواده به ۳ بخش تقسیم می‌شود:

۱. اعتبارات حمایتی که بین ۵ دستگاه تقسیم شده است و بودجه‌ای بالغ بر ۲۵,۳۹۵ میلیارد ریال را دریافت می‌کند. به عبارت دیگر اعتبارات حمایتی ۹۵/۱۱ درصد از کل بودجه خانواده را به خود اختصاص داده است.

به این ترتیب حمایت از انواع خانواده‌ها اعم از نیازمندان یا کمک به خانواده‌های بازنشسته مهمترین وجه اعتبارات حوزه خانواده را تشکیل می‌دهد. این اعتبارات از طریق ۱۵ دستگاه اجرایی

هزینه می‌شود و ارتباط آن با دستگاه‌های سیاستگذار مشخص نیست.

۲. اعتبارات آموزشی - فرهنگی که به ۷ دستگاه اختصاص دارد که ۱,۵۴۷,۲۱۵ میلیون ریال معادل ۱۵۴ میلیارد تومان را دریافت می‌کند و این رقم معادل ۴/۵۶ درصد از کل بودجه خانواده می‌باشد.

۳. اعتبارات سیاستگذاری و برنامه‌ریزی که به ۳ دستگاه اختصاص دارد و در مجموع ۱۰۸ میلیارد ریال به آنها اختصاص داده شده است که ۰/۳ درصد از بودجه کل خانواده می‌باشد.

با نگاهی به شرح فعالیت‌ها در برنامه‌های ارائه شده می‌بینیم که بیشترین رشد در این حوزه به برنامه «ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان» از وزارت تعاون و کار و امور رفاهی با رشد ۴۰۰ درصد اختصاص دارد. برنامه‌ای که با بیشترین کاهش بودجه نسبت به سال گذشته روبرو بوده است «مداخله در بحران‌های فردی و خانوادگی» در سازمان بهزیستی با رقم ۶۰/۳۱- درصد است و در رده‌های بعدی رشد منفی برنامه‌های «طرح ازدواج دانشجویی» در سازمان نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری با ۲۱/۲۵- درصد کاهش و برنامه «نگهداری از سالمندان در خانواده» در سازمان بهزیستی با رشد ۲۰- درصد می‌باشد.

نکته حائز اهمیت در حوزه خانواده این است که طبق آمار سازمان ثبت احوال در سال ۱۳۹۴ با رشد ۰/۱۲ درصد طلاق نسبت به سال ۱۳۹۳ و کاهش ۵/۳۸- درصد ازدواج جوانان روبرو بوده‌ایم و از هر ۴/۲ ازدواج ۱ طلاق ثبت شده است. از سوی دیگر مسئله فرزندآوری که مورد تأکید مقام معظم رهبری نیز بوده است از شاخص‌های مهم در حوزه خانواده است که برای بهبود شرایط آن نیاز به اختصاص بودجه‌های بیشتری است، اما در لایحه ۱۳۹۶ بودجه ۲ برنامه اول که با کاهش اعتبار در حوزه خانواده روبرو بوده‌اند، برنامه مداخله در بحران‌های خانوادگی و ازدواج دانشجویی می‌باشد. در واقع می‌توان گفت که در اختصاص بودجه به حوزه خانواده مسائل روز جامعه که خانواده‌ها با آن دست به گریبان هستند دیده نشده و حتی در حوزه سیاستگذاری و برنامه‌ریزی هم بستری برای انجام برنامه‌های پژوهشی بلندمدت و کوتاه‌مدت فراهم نشده است.

۲-۲. اعتبارات حوزه زنان

در حوزه زنان در مجموع ۱,۷۲۷ میلیارد ریال به دستگاه‌ها اختصاص داده شده است که نسبت به سال گذشته دارای رشد ۱۳ درصد است. در این میان سازمان بهزیستی بیشترین اختصاص بودجه را با مبلغ ۱,۰۴۰ میلیارد ریال و رشد ۱۶/۰۹ درصدی دارد. به عبارتی سازمان بهزیستی ۶۰/۲۰ درصد از بودجه کل حوزه زنان را دریافت می‌کند.

در حوزه زنان ۳ برنامه‌ای که بیشترین بودجه را دریافت کرده‌اند به شرح زیر هستند:

۱. «حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار» در سازمان بهزیستی با اختصاص ۵۳۲ میلیارد

ریال،

۲. «پوشش بیمه پایه اجتماعی مددجویان بهزیستی» در سازمان بهزیستی با اختصاص ۵۰۷ میلیارد ریال،

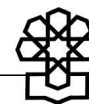
۳. «گسترش ورزش بانوان» در وزارت ورزش با اختصاص ۳۰۵ میلیارد ریال.
جدول ۴ اعتبارات سازمان‌ها و برنامه‌های این حوزه را نشان می‌دهد:

جدول ۴. اعتبارات دستگاه‌ها و برنامه‌های حوزه زنان

(میلیون ریال)

ردیف	عنوان دستگاه	برنامه	بودجه کل برنامه	بودجه کل دستگاه
۱	سازمان بهزیستی	۱۹۰۲۰۰۵۰۰۰ - برنامه پوشش بیمه پایه اجتماعی مددجویان بهزیستی	۵۰۷,۵۰۰	۱,۰۴۰,۱۵۰
		۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰ - برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۵۳۲,۶۵۰	
۲	وزارت ورزش و جوانان	۱۷۰۲۰۰۱۰۰۰ - برنامه گسترش ورزش بانوان	۳۰۵,۲۳۴	۳۰۵,۲۳۴
۳	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰ - برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار*	۱۵۰,۰۰۰	۲۱۲,۵۰۰
		۱۹۰۳۰۰۹۰۰۰ - برنامه توسعه خدمات فرهنگی و اجتماعی نیروی کار	۲,۵۰۰	
		۱۹۰۳۰۳۳۰۰۰ - برنامه حمایت از اشتغال اقشار خاص	۶۰,۰۰۰	
۴	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۷۰۳۰۱۸۰۰۰ - برنامه حمایت از توسعه و الگوسازی مد و لباس اسلامی - ایرانی	۶۴,۰۰۰	۶۴,۰۰۰
۵	نهاد ریاست‌جمهوری - معاونت امور زنان و خانواده	برنامه ارتقای توانمندی‌ها و مشارکت اجتماعی زنان	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰
۶	مؤسسه آموزش عالی علمی، کاربردی جهاد کشاورزی	۱۸۰۲۰۰۳۰۰۰ - برنامه آموزش زنان روستایی	۲۱,۰۴۴	۲۱,۰۴۴
۷	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی	۱۷۰۱۰۲۸۰۰۰ - برنامه گسترش و تعمیق اندیشه تقریب مذاهب اسلامی	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
۸	وزارت کشور	۱۰۰۲۰۰۱۰۰۰ - برنامه حفظ و ارتقای سلامت اجتماعی جامعه	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
۹	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - امور علمی، فرهنگی و آموزشی	۱۸۰۳۰۳۴۰۰۰ - برنامه توسعه همکاری‌های علمی بین المللی	۶,۰۰۰	۶,۰۰۰
۱۰	وزارت آموزش و پرورش - سازمان مدارس غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی	۱۸۰۱۰۱۰۰۰۰ - برنامه راهبری توسعه مدارس غیردولتی و مشارکت‌های مردمی	۳,۶۵۲	۳,۶۵۲
جمع			۱,۷۲۷,۵۸۰	۱,۷۲۷,۵۸۰

* این برنامه در سال ۱۳۹۵ با عنوان «برنامه توسعه رفاه مادران باردار و زنان سرپرست خانوار (۱۹۰۳۰۱۱۰۰۰)» اعتبار دریافت می‌کرده است.

در این حوزه نیز برنامه‌ها در ۳ دسته کلی زیر قرار می‌گیرند:

۱. اعتبارات حمایتی که بین ۲ دستگاه توزیع شده است و اعتباری بالغ بر ۱,۲۵۰ میلیارد ریال را دریافت می‌کند که این رقم معادل با ۷۲/۳۶ درصد از بودجه کل زنان می‌باشد.
  ۲. اعتبارات آموزشی - فرهنگی که در ۴ دستگاه دیده می‌شود ۳۴۳ میلیارد ریال به آن اختصاص داده شده است که ۱۹/۸۹ درصد از بودجه کل می‌باشد.
  ۳. اعتبارات سیاستگذاری و برنامه‌ریزی که بین ۵ دستگاه توزیع شده است و اعتباری بالغ بر ۱۳۳ میلیارد ریال دریافت می‌کند و این رقم معادل با ۷/۷۳ درصد از بودجه کل زنان می‌باشد.
- با نگاهی به شرح فعالیت‌های برنامه‌های دستگاه‌ها، بیشترین افزایش اعتبارات نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ مربوط به برنامه‌های «پرداخت حق بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار روستایی» با ۶۵۰ درصد رشد و «کمک به تغذیه مادران باردار و شیرده نیازمند» با ۱۰۰ درصد رشد بوده است و بیشترین کاهش‌ها مربوط به برنامه‌های «حفظ و ارتقای سلامت اجتماعی جامعه» با کاهش رشد ۵۳/۵۰- درصد، «ارتقای مهارت‌های شغلی زنان» با کاهش رشد ۵۳/۳۳- درصد می‌باشد که در حالت اول و رشد مثبت، افزایش‌ها به دستگاه‌ها و برنامه‌های حمایتی اختصاص یافته است و در حالت دوم و رشد منفی اختصاص بودجه، کاهش اعتبارات به دستگاه‌های برنامه‌ریز و سیاستگذار تعلق داشته است. به نظر می‌رسد این تغییرات به صورت نظام‌مند بر حوزه زنان اعمال شده است و اختصاص بودجه از اعتبارات سیاستگذاری و آموزشی به سمت اعتبارات حمایتی هدایت شده‌اند.

۲-۳. اعتبارات حوزه کودکان

در حوزه کودکان در مجموع ۶,۸۷۱ میلیارد ریال به دستگاه‌ها اختصاص داده شده است که نسبت به سال گذشته دارای رشد ۲۵ درصدی است. در حوزه کودکان سازمان بهزیستی با دریافت بودجه ۲,۵۶۱ میلیارد ریال، بیشترین بودجه را دریافت می‌کنند و کمیته امداد امام خمینی که در رتبه دوم دریافت بودجه قرار دارد ۱,۸۳۱ میلیارد ریال دریافت می‌کند. می‌توان گفت که این ۲ سازمان در مجموع ۶۶ درصد از کل بودجه کودکان را دریافت می‌کنند که همگی دارای برنامه‌های حمایتی هستند.

در حوزه کودکان نیز ۳ دسته برنامه وجود دارد که به شکل معناداری اعتبارات بین آنها تقسیم شده است:

۱. اعتبارات حمایتی که به ۳ دستگاه اختصاص یافته و در مجموع ۴,۹۲۳ میلیارد ریال دریافت کردند که ۷۱ درصد از کل بودجه کودکان است.
۲. اعتبارات آموزشی - فرهنگی که به ۴ دستگاه اختصاص یافته و در مجموع ۱,۹۰۶ میلیارد ریال بودجه دریافت می‌کنند که ۲۷ درصد از بودجه کل کودکان را شامل می‌شود.

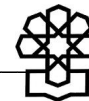
۳. اعتبارات سیاستگذاری و برنامه‌ریزی که بین ۲ دستگاه توزیع شده است و در مجموع اعتباری معادل ۴۱ میلیارد ریال دریافت کرده‌اند که ۰/۶ درصد از کل بودجه کودکان را شامل می‌شود.

جدول ۵. اعتبارات دستگاه‌ها و برنامه‌های حوزه کودکان

ردیف	عنوان دستگاه	برنامه	بودجه کل برنامه	بودجه کل دستگاه در حوزه کودکان
۱	سازمان بهزیستی	۱۹۰۳۰۱۸۰۰۰ - برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان	۲,۳۰۶,۰۰۰	۲,۵۶۱,۵۸۶
		۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰ - برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۶۹,۵۸۶	
		۱۹۰۳۰۳۱۰۰۰ - برنامه حمایت از آسیب‌دیدگان اجتماعی	۱۸۶,۰۰۰	
۲	کمیته امداد امام خمینی (ره)	۱۹۰۳۰۱۸۰۰۰ - برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان	۱,۸۳۱,۰۷۰	۲,۰۱۱,۰۷۰
		۱۹۰۳۰۰۱۰۰۰ - برنامه ارائه خدمات اجتماعی و فرهنگی به نیازمندان	۱۸۰,۰۰۰	
۳	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۱۷۰۳۰۰۹۰۰۰ - برنامه توسعه تأمین و تولید آثار متناسب تربیتی و پرورشی کودکان و نوجوانان	۳۱۳۹۰۰	۱,۳۲۰,۰۰۰
		۱۷۰۳۰۳۰۰۰۰ - برنامه رشد و پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۱,۰۰۶,۱۰۰	
۴	سازمان بسیج - ارتش ۲۰ میلیونی	۱۱۰۱۰۱۲۰۰۰ - برنامه جذب، آموزش و توسعه بسیج	۵۳۴,۱۴۱	۵۳۴,۱۴۱
۵	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱۹۰۳۰۰۹۰۰۰ - برنامه توسعه خدمات فرهنگی و اجتماعی نیروی کار	۲,۰۰۰	۳۵۱,۰۰۰
		۱۹۰۳۰۱۸۰۰۰ - برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان*	۳۴۹,۰۰۰	
۶	وزارت دادگستری	۱۰۰۲۰۲۳۰۰۰ - برنامه تعامل و هماهنگی بین‌المللی در حوزه حقوقی و قضایی	۳۹,۴۶۹	۳۹,۴۶۹
۷	دادگستری جمهوری اسلامی ایران	۱۲۰۱۰۰۲۰۰۰ - برنامه احیای حقوق عامه	۴,۰۰۰	۴,۰۰۰
۸	وزارت آموزش و پرورش	۱۸۰۱۰۰۸۰۰۰ - برنامه پرورشی، امور تربیتی و توانمندسازی دانش‌آموزان	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰
جمع			۶,۸۷۱,۲۶۶	۶,۸۷۱,۲۶۶

* در بودجه سال ۱۳۹۵ این برنامه با عنوان «برنامه توسعه رفاه کودکان و نوجوانان خانواده‌های نیازمند (۱۹۰۳۰۱۲۰۰۰)» اعتبار دریافت می‌کرده است.

بررسی شرح فعالیت‌های برنامه‌های حوزه کودکان نشان می‌دهد که بیشترین رشد اعتبار به ترتیب اولویت به فعالیت‌های «برگزاری جشنواره‌های ملی و بین‌المللی کودکان و نوجوانان» و «تجدید تولید وسایل سرگرم‌کننده برای کودکان و نوجوانان» در کانون پرورشی و فکری کودکان و نوجوانان

اختصاص دارد که به ترتیب ۸۱/۸۱ و ۶۱/۹۷ درصد است که در گروه برنامه‌های آموزشی و فرهنگی با گرایش تفریحی قرار دارند. در حوزه کودکان با کاهش چشمگیری در نوع رقم بودجه روبرو نبوده‌ایم و فقط در برنامه «کمک به تغذیه کودکان خانواده‌های دارای فرزند چند قلو» با کاهش اعتبار ۰/۴- درصد روبرو هستیم.

باتوجه به تفکیک‌های برنامه‌ای در هر سه حوزه خانواده، زنان و کودکان ملاحظه می‌کنیم که بیشترین بودجه اختصاص یافته با اختلاف زیاد مربوط به برنامه‌های حمایتی بوده است:

جدول ۶. نسبت اعتبارات حوزه‌های سه‌گانه

(درصد)

کودکان	زنان	خانواده	حوزه فعالیت نوع برنامه
۷۰/۸۶	۷۲/۳۶	۹۵/۱۱	حمایتی
۲۸/۴۸	۱۹/۸۹	۴/۵۶	آموزشی و فرهنگی
۰/۶۴	۷/۷۳	۰/۳۱	سیاستگذاری و برنامه‌ریزی

براساس میانگین جدول ۶، ۷۹/۴۴ درصد از اعتبارات اختصاص یافته به حوزه زنان و خانواده حمایتی و ۱۷/۶۴ درصد از کل اعتبارات به برنامه‌های آموزشی و فرهنگی اختصاص داشته است و در نهایت ۲/۸۹ درصد از اعتبارات این حوزه به برنامه‌های سیاستگذاری و برنامه‌ریزی اختصاص دارد. این تفکیک به خوبی نشان می‌دهد که در حوزه زنان و خانواده، هدف از تعریف برنامه‌ها تأمین ابتدایی‌ترین نیازهای جامعه مخاطب است و جامعه مخاطب این‌گونه برنامه‌ها عمدتاً نیازمندان مالی هستند نکته حائز اهمیت در بررسی اعتبارات اختصاص داده شده این است که دستگاه‌های آموزشی در این تحلیل دیده نشده‌اند، زیرا جنس فعالیت در دانشگاه‌ها و حوزه علمیه خواهران متفاوت بوده و از آنجایی که مؤسسات آموزشی، بودجه بسیار بالایی دریافت می‌کنند، در صورت لحاظ کردن اعتبار آنها در برنامه‌های زنان و خانواده تحلیل‌ها دچار انحراف می‌شود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۱. تمرکز اعتبارات حوزه خانواده، زنان و کودکان به برنامه‌های حمایتی که بیش از ۷۵ درصد از اعتبارات این حوزه را شامل می‌شود، طبیعی است. با این حال این تمرکز اعتبار باعث مغفول ماندن سایر موضوعات در حوزه خانواده همچون مسئله ازدواج، طلاق، فرزندآوری، تربیت، در حوزه زنان مسئله زیرساخت‌های تفریحی و در حوزه کودکان محیط‌های آموزشی شده است.

۲. این تمرکز اعتبارات نهادها بر قشر ضعیف جامعه بوده و جهت‌گیری برنامه‌ها تأمین حداقل نیازهای مادی خانواده‌های نیازمند است. از همین‌رو توجهی به سایر اقشار و طبقات در برنامه‌ها وجود ندارد و مسائل این گروه‌ها مورد توجه نبوده است.

۳. به‌نظر می‌رسد یک شکاف جدی میان نهادهای سیاستگذار در این سه حوزه و نهادهای اجرایی وجود داشته و بخش اصلی اعتبارات خارج از تأثیرگذاری نهادهای سیاستگذار هزینه می‌شود.

۴. با توجه به وجود موارد متعدد برنامه‌های یکسان که دارای شرح فعالیت متفاوت می‌باشند پیشنهاد می‌شود جدول برآورد اعتبارات دستگاه برحسب برنامه و وظایف به‌وسیله سازمان مدیریت به‌گونه‌ای بازنگری شود که برنامه‌های مشابه (به‌خصوص با عناوین یکسان) از حیث شرح فعالیت نیز یکسان شوند تا از حیث بررسی و تحلیل و همچنین ارزیابی جهت‌گیری سیاست‌ها و فعالیت‌ها، پیچیدگی کمتری در لایحه باشد.

منابع و مأخذ

۱. قانون بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور.

۲. لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۲۵۸

شناسنامه گزارش

شماره چاپ: ۳۶۳

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت: ۲۲۰

تاریخ چاپ: ۱۳۹۵/۹/۲۰

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۴۲. خانواده، زنان و کودکان

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه زنان و خانواده)

تهیه و تدوین کنندگان: سینا کلهر، ریحانه رحمانی پور

همکار: اکرم باجلان

ناظر علمی: ایروان مسعودی اصل

متقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۹/۲۴